

ДІТИ ЗІ ЗБРОЄЮ У РУКАХ: ЖАХЛИВІ РЕАЛІЇ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

Однією з небезпечних тенденцій, що характеризують сучасні збройні конфлікти, є молодість їх учасників. Проблема захисту дітей під час збройних конфліктів є досить популярною темою для дослідження серед сучасних науковців. Але, як правило, усі вони розглядають проблему дітей і війни досить вузько, а саме аналіз даної проблеми здійснюється під кутом захисту дітей як об'єктів насилля та військової агресії. При цьому дуже рідко висвітлюється проблема участі дітей у збройному конфлікті як його суб'єктів, як комбатантів. Хоча все частіше молоді люди, а іноді просто діти відіграють активну роль у конфліктах – як безпосередні учасники бойових дій.

На перший погляд може здатись що використання дітей у якості солдат є поодинокими випадками, що не заслуговують розгляду цієї проблеми з площини міжнародного права. Така думка є абсолютно невірною: згідно з Додатковою доповіддю Спеціального представника Генерального секретаря ООН про положення дітей в збройних конфліктах, на сьогоднішній день у збройних конфліктах задіяно близько 300 000 осіб що не досягли 18 річного віку. [1] Активне використання дітей та підлітків проводилось у кровопролитних конфліктах у Чаді, Демократичній Республіці Конго, Сьєрра-Леоне, Сомалі, Афганістані, Іраку, Шрі-Ланці, Філіпінах, Судані, Уганді та ін. Проблема дітей-солдат є багатогранною, та ставить ряд питань:

- які причини використання дітей у збройних конфліктах;
- як боротись із дітьми солдатами на полі бою;
- як повинні поводитись військові із дитиною зі зброєю;
- яку відповідальність мають нести діти-солдати та особи, що залучають їх до ведення бойових дій;
- яким чином врегулювати це питання на міжнародному рівні та відгородити дітей від страшних реалій війни.

На перший погляд легко передбачити як повинен поводити себе солдат при зустрічі дитини зі зброєю в руках: забрати зброю та супроводити дитину до представника гуманітарної місії у дано-

му регіоні для подальшої реабілітації. Але діти із зброєю в руках є абсолютно непередбачуваними, відомо багато прикладів коли військові гинули від рук дітей. Це відбувається через психологічний бар'єр у солдатів, через стійке уявлення про те, що дитина не може завдати шкоди, як наслідок солдати не сприймають цих дітей як джерело небезпеки. Такі випадки були і під час Другої світової війни, коли Гітлерівська Німеччина під кінець війни розпочала активне вербування дітей у загони Гітлерюгента, які повноцінно використовувались у веденні бойових дій. Це був надзвичайно сильний психологічний удар по солдатах союзних сил, оскільки їм доводилось воювати із юнаками і навіть дітьми. Психологічний стан осіб, що змушені були вбити дитину, навіть якщо вона їм загрожувала, відзначається нестабільністю, затяжними депресіями та стійким посттравматичним стресовим синдромом.

У зв'язку з цим постає питання: чиї права мають пріоритет в таких ситуаціях, хто підлягає захисту? З позиції сучасного міжнародного права діти розглядаються лише як жертви збройних конфліктів, як мирне населення, а отже і підлягають міжнародно – правовому захисту. Це означає, фактично, що їх життя більше охороняється, а отже і є ціннішим. На мою думку, це є не вірним, оскільки не можна життя однієї людини ставити вище, ніж іншої: адже це є найбільша людська цінність, незалежно від віку і статі. Тому насильницькі дії дорослого солдата по відношенню до озброєної дитини потрібно вважати ні чим іншим, як самообороною. Проте, не зважаючи на все, насильство по відношенню до озброєних дітей потрібно застосовувати лише у крайніх випадках.

Є досить багато причин використання дітей у збройних конфліктах. Багато воєнних конфліктів протікає у малорозвинутих країнах, де більшість населення живе за порогом бідності. Як наслідок діти не мають повноцінного доступу до виховання та навчання, легко піддаються переконанням дорослих та вербуванню.

В доповіді експерта Генерального секретаря ООН про наслідки збройних конфліктів для дітей відзначається, що для багатьох дітей участь у бойових діях є єдиним шляхом щоб прогодувати себе, оскільки це дає їм гарантію регулярного отримання їжі та одягу. Також використання дітей-солдат є економічно вигідним, оскільки вони не вибагливі та не вимагають зарплатні.[3]

За моїм глибоким переконанням, причини слід шукати не лише під час війни, але і в мирний час. Так, у деяких регіонах через

виховання у сім'ї, через ЗМІ, дитині насаджується нетерпимість до іншої нації, соціального прошарку, меншин та ін. Прикладом таких регіонів можуть слугувати Палестина, Косово, Руанда. У країнах, які довгий час перебувають у стані війни створюється «етичний вакуум», в якому ігноруються міжнародні норми та стандарти, а власна система цінностей втрачає свою силу.[2]

Щодо відповідальності дітей-учасників збройних конфліктів у міжнародному праві – це питання все ще залишається відкритим. ООН засуджує арешти дітей та застосування до них покарання як до повноцінних солдат.

Звичайно, перш за все, відповідальність повинна лягати на плечі осіб, що завербували дітей до воєнізованих підрозділів, це в будь-якому випадку повинне розцінюватись як військовий злочин. Відповідно до Конвенції про права дитини, нею визнається особа, що не досягла 18 років. У внутрішньодержавному праві багатьох країн кримінальна відповідальність за тяжкі та особливо тяжкі злочини часто настає із 16 і 14 років. Це свідчить про те, що особа і до 18 років може усвідомлювати свої вчинки, особливо, коли мова іде про вбивство та інші тяжкі злочини. Але на рівні міжнародного права така відповідальність не закріплюється.

На мою думку, дане питання сьогодні досить гостро стоїть перед світовою спільнотою. Необхідно врегулювати цю проблему шляхом прийняття комплексного документу, який би повноцінно вміщував усі аспекти що стосуються використання дітей у збройних конфліктах.

Діти-солдати – це жахливе явище сьогодення, яке показує всю аморальність і жах війни. Карл фон Клаузевіц називав війну продовженням політики іншими способами. Сторони воєнного конфлікту часто не задумуються над способами, якими вони прагнуть виграти війну, часто не цураючись віроломства, такого як залучення дітей до воєнних дій. Світова спільнота повинна відгукнутись на захист дітей. Адже війна завдає їм жахливих фізичних і психологічних страждань, і в майбутньому діти-солдати навряд чи зможуть стати повноцінними та здоровими громадянами. Діти – це майбутнє цивілізації, майбутнє кожної країни, і допустити їх використання в якості пішок у війні – означає поставити під питання своє власне майбутнє. Отже, це дійсно надважлива проблема міжнародного гуманітарного права, яка потребує глобального вивчення, розуміння і регуляції.

Література:

1. Додаткова доповідь Спеціального представника Генерального секретаря про положення дітей в збройних конфліктах. E/CN.4/2000/71 від 9.02.2000 р. Електронний ресурс – точка доступу – [<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G00/107/79/PDF/G0010779.pdf?OpenElement>]
2. «Діти в контексті збройних конфліктів». Проміжний доклад Спеціального представника Генерального секретаря ООН. E/CN.4/1998/119 від 12.03.1998 р. Електронний ресурс – точка доступу – [<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G98/109/25/PDF/G9810925.pdf?OpenElement>]
3. «Наслідки збройних конфліктів для дітей». Доклад експерта Генерального секретаря ООН. A/51/306 від 26.08.1996. Електронний ресурс – точка доступу – [<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/219/57/PDF/N9621957.pdf?OpenElement>]

Громовенко К.В.

*соискатель кафедры международного права и
международных отношений
Национального университета
«Одесская юридическая академия»*

РОЛЬ ДОКУМЕНТА МОНТРЕ ДЛЯ РЕГЛАМЕНТАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧАСТНЫХ ВОЕННЫХ И ОХРАННЫХ КОМПАНИЙ

Инициатива создания документа, регламентирующего деятельность частных военных и охранных компаний (ЧВОК), была выдвинута совместно Швейцарией и МККК в 2006 г. 16-17 января 2006 г. Федеральный департамент иностранных дел Швейцарии организовал в Цюрихе первую встречу, посвященную этому вопросу. Во встрече приняли участие правительственные эксперты, представители ЧВОК и другие эксперты. Целью встречи было проведение неформального диалога по данному вопросу и обсуждение возможных мер.

На второй встрече, которая состоялась в Монтрё 13-14 ноября 2006 г. были обсуждены некоторые аспекты практических действий в отношении государств, заключающих контракты с ЧВОК, а также государств, на чьей территории действуют эти компании, и государств, в которых данные компании зарегистрированы, и граждане которых работают в таких компаниях. Участники этих